

ابوسعید ابوالخیر؛ سقراط ایران زمین بود

ابوسعید ابوالخیر با وجود تأثیری که بر اندیشه هم‌عصران و پسینیان خود داشت، هرگز دست به تالیف اثری نزد. از این‌منظر، بسیاری وی را با سقراط مقایسه می‌کنند.

ابوسعید ابوالخیر با وجود تأثیری که بر اندیشه هم‌عصران و پسینیان خود داشت، هرگز دست به تالیف اثری نزد. از این‌منظر، بسیاری وی را با سقراط مقایسه می‌کنند.

به گزارش ایسنا، فرارو نوشت: ابوسعید ابوالخیر، یکی از مهم‌ترین چهره‌ها در تاریخ تصوف و عرفان است. از او در کنار بایزید بسطامی و منصور حلاج و شهاب‌الدین سهروردی و ابوالحسن خرقانی، به عنوان بزرگترین عارفان ایرانی یاد می‌شود.

ابوالخیر از آن دست از عارفان و شاعران ایرانی است که تأثیر بسیار زیادی بر اندیشه و عرفان پس از خود به جا گذاشته است. تأثیرات او بر اندیشه عرفانی در ایران، نه تنها در روزگار خود او که در قرن‌ها پس از او نیز قابل پیگیری است.

با سقراط ایران زمین آشنا شوید

معروف است که بنابر رسمی، صوفیان پس از اینکه مدارج علمی مربوطه را طی می‌کردند، خرقة می‌دریدند و کتاب‌هایشان را به آب می‌شستند. دراصل این جامه دریدن در اثر نوعی از خودبی خود شدن بود و شستن کتاب‌ها نیز به این سبب بود که طواهر علوم راه معرفت را بر ایشان سد نکند.

درواقع صوفیان افرادی بودند که معرفت و شهود را در برابر دانش قرار می‌دادند. این مسئله را می‌توان از روایتی که درباره ملاقات ابوسعید ابوالخیر با ابن سینا نقل شده است فهمید. روایت است که ابوسعید و ابن سینا با یکدیگر ملاقاتی داشتند که سه روز به طول انجامید. پس از اتمام این ملاقات، از ابن سینا خواستند تا درباره ابوسعید چیزی بگوید؛ ابن سینا گفت: «آنچه ما می‌دانیم او می‌بیند.» سپس از ابوسعید درباره ابن سینا سوال کردند و وی گفت: «آنچه ما می‌بینیم، او می‌داند.»

این روایت مبین تفاوت نگاه صوفی مآبانه و علمی به جهان است. چنان که ابوسعید جهان را از مسیر شهود و معرفت و ابن سینا از راه دانش درک می‌کند. البته که این شهوددوستی در ادامه تبدیل به دستاویزی برای مبارزه با علم در ایران شد و چه بسیار لطماناتی که همین مسئله به رشد علم در ایران وارد نکرد. به هر حال مسیر تصوف در ایران، مسیر پرفرازونشیبی بوده و همان قدر که چهره‌های مهم به تاریخ اندیشه ایران اضافه کرده، دوچندان بر رشد علم در ایران آسیب زده است.

ابوسعید ابوالخیر یکی از سرآمدان عرفان، شعر و تصوف در ایران است. او در 21 آذر 346 خورشیدی متولد شد و در 22 دی 427 هجری خورشیدی نیز از دنیا رفت. زادگاه ابوسعید ابوالخیر در ناحیه میهنه یا مهنه، واقع در ترکمنستان امروزی است. سال‌های ابتدایی عمرش را در شهرهای مرو و سرخس به یادگیری فقه گذراند و در ادامه به جمع صوفیان پیوست.

علازم تأثیری زیادی که ابوسعید در هم‌عصران و پسینیان خود داشت، از او به جز تعدادی شعر که منبع آن‌ها نیز مشخص نیست، چیزی به جا نمانده است. از این‌منظر، بسیاری وی را با سقراط مقایسه می‌کنند. دراین بین تنها آثاری در مورد زندگی و اندیشه ابوسعید به جا مانده است که بعدها به دست نوادگان او به رشته تحریر درآمده‌اند. اسرارالتوحید مهم‌ترین اثر در مورد ابوسعید و زندگی اوست که نگارش آن را محمد ابن منور، نوه ابوسعید انجام داده است.

ابوسعید مورد انتقاد شدید روحانیون زمانه اش بود. بسیاری او را ملحد می‌دانستند و از او تحت عنوان کسی که در یک روز چندین رکعت نماز خوانده و در روزی دیگر از انجام واجبات نیز روی گردان است، یاد می‌کردند. بااین حال، اندیشه ابوسعید تأثیر بسیار زیادی بر رشد عرفان و تصوف در ایران داشت و از وی به عنوان یکی از بزرگترین صوفیان تاریخ ایران یاد می‌شود.